

פניני מבשר טוב

ליקוטי אמרים מתורת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מביאלא

פרשת יתרו

הסעודה שתלמיד חכם לתוכה כ'סעודת מצוה'. וכן כתב הרוקח [סי' שכט]...

בסעודה עם חבריו וידידיו, וכל שכן בסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה, ניתן לפעול גדולות ונצורות. וכ"ק אדמו"ר צוקללה"ה היה אומר: הרבה נושעו אצלי בסעודת ראש חודש. גם ידוע מאמר הרה"ק בעל 'אבני נזר' כי בבוא משיח צדקינו, יתגלה עד כמה פעלו האדמו"רים באריכת שלחנותיהם. ואכמל"ב.

שולחנו של אדם מוכפר עמ' רכט

אי אפשר לדעת מבחוץ כמה יראת שמים יש לאדם

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֲתָנוּ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר וְגו', וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשֵׁי חֵיל מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִישִׁים עַל הָעָם. (יה כד-ה)

האמת שזה דבר קשה להכיר בפנימיות הלב של אחרים, ומה שצריך לראות הוא שלפחות במידת האפשר יהיה המלמד [תינוקות של בית רבן] מכת יראי ה' בחיצוניותו ובמעשיו הניכרים. וכבר אמרו

סעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה - מסוגלת להשפעות

וַיִּבֹא אַהֲרֹן וְכָל זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֲתָן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹקִים. (יה יב)

בסעודת מרעים, גם נמתקים הדינים מעל האדם. וכן היה מצוה הרה"ק רבי זושא צוקללה"ה בעת חוליו, לעשות סעודה. והיה מפרש הפסוק [תהלים קיט] "סעדני ואושעה", עשו סעודה בשביל שאוושע ממחלתי.

ואם שרוי גם תלמיד חכם בסעודת מרעים, מסוגלת היא בפרט לכל ההשפעות הטובות. כדאיתא בגמרא ברכות [סד:]: "ואמר רבי אבין הלוי, כל הנהגה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה, כאילו נהנה מזיו שכינה. שנאמר ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלוקים'. וכי לפני אלוקים אכלו, והלא לפני משה אכלו. אלא לומר לך, כל הנהגה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה, כאילו נהנה מזיו שכינה". ע"כ.

וגמרא זו הביא ה'מגן אברהם' [סימן קנז]. להלכה. ואף הסיק ממנה [תקס"ח] כי חשיבא

ליתן על זה, לפי שאחר שנטלה ניתנה לו במתנה.

אמנם יש לומר עוד בכוונת המדרש כמו שביארנו, שעצם נתינת התורה היא מתנה, שאינו משיג אותה בכח מעשיו, כי באמת אין בכוחו לקנות אותה בשכל אנושי ולהשיגה, אך לא נתנה גם בחינם – שצריך ללוקחה כמבואר במדרש: "בלקחה ניתנה לו". שהוא מקח, כדכתיב [משלי ד ב]: "לקח טוב נתתי לכם".

וזה על ידי תנאים של עמל ויגיעה. וכמו שאמרו באבות [ו י]: "גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים וכו'".

וזהו שאמרו במדרש: "בלקחה נתנו לו", היינו שצריך האדם לעשות פעולה ולקחת התורה, ולקנות התורה בקנייני התורה. ורק באופן כזה התורה ניתנת לו במתנה, כמ"ש בגמרא עירובין [נד]: "ומדבר מתנה [במדבר כא יח], אם משים אדם עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו". ע"כ.

ומפורש שהתורה ניתנת כמדבר בבחינת מתנה, ואפילו משה רבינו ע"ה גם כן זכה בתורה מבחינת 'מתנה', כמו שאיתא בגמרא נדרים [לח]: "ואמר רבי יוחנן: בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה, שנאמר: 'ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו'". ע"כ.

תורת ה' תמימה עמ' פח – ט

בספה"ק על מה שנאמר בפרשת יתרו י"ח כא - כה] שיתרו הציע למשה רבינו ע"ה לקחת "שרי אלפים וכו' אנשי אמת יראי אלוקים שונאי בצע" וכו'. ואילו בעת שלקח משה רבינו אותם, נאמר רק שלקח "אנשי חיל", ואמרו על זה, כי קשה לדעת מי הוא באמת ירא ה' ומי לא. ורק רבוננו של עולם והאשה מכירים ביראת שמים של האדם באמת, אך לפחות יש להשתדל שבפרהסייה ובחיצוניות יהיה ירא ה'.

חינוך עמ' רכה, שו"ת שבסוף הספר

אפילו שהתורה ניתנת במתנה - יש לעשות פעולה בכדי לקחתה

ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן הקהר לאמר וכו'. (יט ג)

ומה שהתורה ניתנה במתנה לבני ישראל, אמרו במדרש [שמו"ר כח א]: "ומשה עלה אל האלקים. הדא הוא דכתיב [תהלים סח יט]: 'עלית למרום שבית שבי' וכו', בנוהג שבעולם הנכנס למדינה נוטל דבר שאין עין בני המדינה עליו, ומשה עלה למרום ונטל את התורה שהיו הכל נושאים עיניהם עליה, הוי 'עלית למרום שבית שבי'. יכול מפני ששבה אותה נטלה חנם, תלמוד לומר [שם] 'לקחת מתנות באדם', בלקיחה נתנה לו. יכול יהא חייב ליתן לו דמים, תלמוד לומר: 'מתנות' - במתנה נתנה לו". ע"כ.

נמצא מהמדרש ב' דברים: הא', שהתורה לא ניתנה למשה רבינו ע"ה, שהכל היו נושאים עיניהם אליה, ומשה רבינו נטל ושבה אותה. והב', שדמים לא היה צריך

מסירת תורתנו הקדושה - באמירה וכתובה נעימה נאמנה. נמצא דאפשר אותם הדברים לאמר לבני ישראל, בצורה נעימה ורכה, ואפשר שיפעלו כדברים הקשין כגידין. וכו'. ודיבור זה של אנכי תלוי במצב האדם: אם הוא רך ונח, יכנסו אותם הדברים ברכות וקלות, ואם הוא ח"ו בכחית קשה "כברזל", צריך לדבר אליו בדיבור קשה, להביע דברים כדרכונות, שיכנסו עמוק בלב עם "אנכי" הכולל כל התורה - הואיל ואדם קשה אינו יכול להתאחד בצוותא חדא עם הקב"ה, כמו שרואים בחוש שאדם קשה כברזל אינו יכול להכנע לחבירו, כן אינו יכול להכנע ולהשפיל עצמו שדברי תורתנו הקדושה יכנסו בלבו.

בין אדם לחבירו פתיחה עמ' ב

לא לעשות מכסף וזהב אלקות בפני עצמה
לֹא תַעֲשׂוּן אֶתִי אֱלֹקֵי כֶסֶף וְאֱלֹקֵי זָהָב וְגו'.
 הלום ראינו גודל חומר ענין דעבודה זרה דממונא, עד כמה פגום ונתעב דבר זה. ברם מכשול גדול כזה כמו בדור הזה רחמנא ליצלן, הוא דבר נורא ואיום והוא העולה על כולנה. ומי יודע אם אין דבר זה מעכב הגאולה. דהנה לא די שאין נזהרים בעניני ממון כמו שצריך. אלא עוד עושים להם "אלקי כסף ואלקי זהב", שהזוהרנו על זה "לא תעשון אתי". וכבר בדורו הזהיר על כך הרה"ק רמ"מ מקאצק זצוקללה"ה שלא תעשון מהשי"ת אלקי כסף כו', לא לעשות ממון כסף וזהב מאלקות. והדברים יורדים ונוקבים עד עמקי תהומות הלב והנפש.
 ימי הרחמים והסליחות עמ' ריז

מחיצה לכל אחד - שלא יזק ממחיצת אחרים
וְעָלִית אִתָּהּ וְאָהָרְוּ עִמָּךְ וְהִכְהִנִּים וְהָעַם אֶל יְהוָה לְעֵלֵת אֵל ה' פֶּן יִפְרֹץ כֶּם. (יט כד)
 והטעם הזה מדוע נקבע לכל אחד ואחד מחיצה לעצמו, אינו משום שאם יעלה למחיצת הגדולים יקפח את הגדולים. אלא משום שיקפח את עצמו, ויפסיד מדרגותיו, ומקומו.
 ולכן אחר מקניני התורה הוא "המכיר את מקומו" [משנה אבות ו ט], מהטעם שנתבאר.
 אדם לעמול יולד עמ' יא

דיבור 'אנכי' כולל ב' הבחינות - דיבור קשה ואמירה רכה

אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו' (כ ב)

והנראה בזה, שאותם דברים ממש אפשר למסור בכ' אופנים: בצורה נעימה ובלשון רכה, ואפשר להגיד בלשון קשה "דברים הקשין כגידין", והכל תלוי בהדגשת הדיבור. וכדאיתא בגמרא שבת [קה.]: "אנכי, נוטריקון אנא נפשי כתיבת יהבית. רבנן אמרי: אמירה נעימה כתיבה יהיבה". הרי שיש ב"אנכי" ב' אופנים: מסירה נפשית; כי האדם המדבר עם רגשי נפשו על פי רוב הם דיבורים קשים הנובעים מעמקי נפשו. אמנם לא כן אצל הקב"ה שהוא שורש הרחמים והחסדים: הגם שבאנכי ישנה מסירת נפשו כביכול, אעפ"כ יהיה בצורת אמירה נעימה כתיבה יהיבה.
 והנה ב"אנכי" נכלל כל התורה כולה, כדברי הרה"ק מרוזין זצוקללה"ה, שכל התורה כלולה בעשרת הדברות, ועשרת הדברות כתיבת אנכי וכו'. אם כן מונח אופן

וְשֵׁם הָאֶחָד אֲלֵיֶזְרָר כִּי אֱלֹקֵי אָבִי בְעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרָעָה. (יח ד)
 ביאר מרן התולדות אדם זי"ע פסוק זה, "ויצילני מחרב פרעה", יש לומר שהודה להשם יתברך, שהציל אותו שלא אחז בחרבו של פרעה, שלא היה מאנשי מלחמתו, והבן.

לְאֶכָּל לֶחֶם עִם הַתֵּן מִשֶּׁה לִפְנֵי הָאֱלֹקִים. (יח יב)

פעם אצל עריכת שולחנו הטהור של מרן הרה"ק מלענטשנא זי"ע, ישבו שם כמה אנשים פחותי ערך, ואחד מהם התלוצץ בליבו מהרבי ולעג את כל דבריו. וחשב בליבו שהרבי לא יודע כלום ממחשבותיו, שאם יש לו רוח הקודש והיה יודע היה מגרשו מהשולחן. ואחר כך חשב שגם השם יתברך ח"ו לא יודע, כי אם היה יודע מחשבתו היה מעניש אותו, [וכמ"ש ברמב"ם (הל' טומאת צרעת פט"ו ה"י) הרגילות מהאפיקורסים שקודם מתחיל בדברים קטנים שעושה ליצנות מדברי חכמים ואח"כ מהחכמים עצמם, עד שכופרים בעיקר, כמו שכתוב (תהילים עג ט) שתו בשמים פיהם].

ותיכף כשהרהר זה, אמר הרה"ק רבי שלמה לייב לחסידיו: תזרקו החוצה את השייגעץ הזה, שהוא מושה אותי עם השם יתברך. השם יתברך כביכול אין לו מרה, ולכן יכול הוא להבליג, אבל אני רק אדם, ולי יש כן מרה וזה מפריע לי. (תולדות הרה"ק מלענטשנא עמ' קצו, בשם בעל הבית ישראל מגור זצ"ל - 'אמרים - לא מוגה' ויגש עמוד קלג)

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דְּבַר אֲתָהּ עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָהּ וְאֵל יִדְבַר עֲמָנוּ אֱלֹקִים פֶּן נָמוּת. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נִסוֹת אֲתֻכֶם בְּאֵ הָאֱלֹקִים וְגו'. (כ טז-יז)

לימוד גדול למדנו מבקשתם של עם הנבחר במעמד הנשגב והמקודש ביותר כפי שכתב מרן הרה"ק מאוסטרונא זי"ע בתולדות אדם (ד"ה ויאמרו), כי על כל אחד מוטל לעבוד את ה' יתברך לפי מצבו ומדרגתו, ולא יבקש לצאת חוץ למעמדו ולמעלה ממדרגתו. הדבר דומה לכלי המתחמם על גבי האש, והיה אם יגבירו את האש יותר מידי, לא יוכל הכלי לעמוד בחום הגבוה ויתבקע, כך האדם צריך להכיר את מקומו ודרגתו שלא יבוא חלילה לידי נפילה.

ועל כן בשעת מתן תורה בקשו ישראל שלא יוסיף ה' לדבר עמם, הגם שהיו במדרגה מאוד גבוהה והיו דומים למלאכי השרת, וכשפרחה נשמתם מרוב פחד החזירה להם הקב"ה, בכל זאת בקשו "ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות" - 'מיתה' לשון נפילה, כי בראותם האש הגדולה חששו שמא אינם ראויים למדרגה גבוהה זו, להסתכל בגדלות הבורא באופן שאין למעלה ממנו. ולמרות שבאותה שעה הלא סייעו בידם מן השמים, בכל זאת חששו שלא יהיה קיום לעמידתם ויפלו מהר ממדרגתם, ולכן ביקשו ממש רבינו שיעמוד הוא במקומם וימסור להם מה שישמע מפִּי הגבורה.

אבל משה רבינו ענה להם שכיון שבאה להם ההתרומוות מאת הקב"ה אין להם לחשוש שמא יבואו לידי נפילה, "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים" - 'נסות' לשון הגבהה והרמה, כי הקב"ה חפץ להרים אותם למעלה ממדרגתם, והוא יתן להם את הכוחות להחזיק מעמד שלא תהיה עלייתם מביאה אותם לידי ירידה חלילה. (הובא אוצר פניני החסידות תשפ"ג)

